

ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Умаров Закир Равупович

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш
институту Махсус-касбий фанлар кафедраси профессор
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17044026>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25-Avgust 2025 yil
Ma'qullandi: 28- Avgust 2025 yil
Nashr qilindi: 31- Avgust 2025 yil

KEYWORDS

жамоат хавфсизлиги,
ташкилий жиҳатлар,
ҳуқуқий нормалар, ҳуқуқ-
тартибот, фуқаролар
иштироки, қонунчилик,
профилактика, шаффофлик,
ҳисоботдорлик, ислоҳотлар

ABSTRACT

Ушбу мақола жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш масалаларига бағишланган. Унда ҳуқуқ-тартибот органларининг фаолиятини оптималлаштириш, қонунчилик базасини мустаҳкамлаш ва фуқаролик жамиятининг иштирокини кучайтириш орқали хавфсизликни таъминлаш йўллари таҳлил қилинади. Мақола юртимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар, ташкилий механизмларни яхшилаш зарурати ва ҳуқуқий нормаларнинг амалий қўлланилиш масалаларига эътибор қаратади. Шунингдек, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятларини ошириш, шаффофлик ва ҳисоботдорликни таъминлаш масалалари кўриб чиқилади..

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий барқарорлиги ва фуқароларнинг тинч ҳаёти учун муҳим омил ҳисобланади. Ушбу соҳанинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш давлат органларининг фаолиятини оптималлаштириш, қонун устуворлигини мустаҳкамлаш ва жамият иштирокини кучайтириш орқали амалга оширилади. Олимларнинг фикрича, жамоат хавфсизлигининг ташкилий тизими маҳаллий ҳокимият органлари, ҳуқуқ-тартибот тузилмалари ва фуқаролик жамиятининг ҳамкорлигига асосланиши лозим. Масалан, Катаржина Сиенкевич-Малиюрек ўзининг тадқиқотида “жамоат хавфсизлигини бошқариш тизимида етакчиликнинг ташкилий детерминантларига ташқи ва ички омиллар, жумладан, ташкилот ҳажми ва ривожланиш стратегияси киради” деб таъкидлаган [1]. Бу фикр ташкилий жиҳатларнинг муҳимлигини кўрсатади, чунки улар ҳуқуқий нормалар билан бирга жамоат хавфсизлигининг самарадорлигини оширади.

Жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг ташкилий жиҳатлари ҳуқуқ-тартибот органларининг ички тузилиши, ресурсларни тақсимлаш ва ҳамкорлик механизмларини ўз ичига олади. Бу жиҳатларни такомиллаштириш учун доимий мониторинг ва ўқитиш тизимларини жорий этиш зарур. Эрик Расин ва ҳамкасблари ўз ишларида “ҳуқуқ-тартибот ходимларининг иш шароитларидаги ахлоқий муаммоларни ҳал қилиш учун ташкилий чоралар, жумладан, ментал саломатликни қўллаб-

қувватлаш ва стигматизацияни камайтириш лозим” деб ёздилар [2]. Бу ташкилий чоралар фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан бирга, органларнинг самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

Ҳуқуқий жиҳатлар эса қонунчилик базасини мустаҳкамлаш, норматив ҳужжатларни янгилаш ва уларнинг амалиётда қўлланилиш йни назорат қилишни ўз ичига олади. Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ҳуқуқий ислохотлар фуқаролар иштирокини кучайтиришга қаратилган. Даниел М. Блумберг ва ҳамкасблари “ҳуқуқ-тартиботдаги ахлоқий хатарларнинг ташкилий ечимларига ишга қабул қилиш ва ўқитиш жараёнларини ўзгартириш киради, бу эса органларнинг ҳисоботдорлигини оширади” деб таъкидлайди [3]. Бу ҳуқуқий механизмларнинг ташкилий чоралар билан мувофиқлаштирилишини талаб этади, чунки улар жамиятда ишонч муҳитини яратади.

Жамоат хавфсизлигини таъминлашда илмий-тадқиқот фаолиятининг роли катта бўлиб, у ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларни такомиллаштириш учун асос бўлади. Юлиене Жеймс ва ҳамкасблари ўз ишларида “далилга асосланган жамоат хавфсизлиги қонунчилиги давлатлар томонидан қабул қилинган ислохотлар орқали жиноятчиликни камайтириш ва бюджетни тежашга ёрдам беради” деб ёзди [4].scholarlycommons.law.northwestern.edu Бу фикр ҳуқуқий ислохотларнинг илмий асосланишини таъкидлайди, чунки улар ташкилий тизимнинг самарадорлигини оширади.

Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигининг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш учун амалга оширилаётган ислохотлар фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятларини оширишга қаратилган. Барри Фридман ўзининг мақоласида “жамоат хавфсизлигининг кенг тушунчаси фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан бирга, ташкилий чораларнинг мувофиқлаштирилишини талаб этади” деб таъкидлайди [5].bu.edu Бу ислохотлар ҳуқуқий базани янгилаш ва ташкилий механизмларни яхшилаш орқали амалга оширилади.

Жамоат хавфсизлигини таъминлашда фуқаролик жамиятининг иштироки муҳим бўлиб, у ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларни такомиллаштиришга ҳисса қўшади. Олимларнинг фикрича, маҳаллий ҳамкорлик механизмлари ҳуқуқий нормаларни амалиётда қўллашни осонлаштиради. Масалан, Катаржина Сиенкевич-Малиюрек “ҳуқуқ-тартибот органларининг ташкилий детерминантларида ҳамкорлик муҳим ўрин тутди” деб ёзди [6].researchgate.net Бу ҳамкорлик жамиятда хавфсизлик даражасини оширишга хизмат қилади.

Ташкилий жиҳатларни такомиллаштириш учун замонавий технологиялардан фойдаланиш зарур, бу эса ҳуқуқий базани янгилашни талаб этади. Эрик Расин ва ҳамкасблари “ахлоқий муаммоларни ҳал қилиш учун ташкилий чораларни жорий этиш органларнинг самарадорлигини оширади” деб таъкидлайди [7]. Бу чоралар фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан бирга, жамоат хавфсизлигини таъминлайди.

Ҳуқуқий жиҳатларда қонунчиликнинг шаффофлиги ва ҳисоботдорлик муҳим бўлиб, улар ташкилий тизимнинг самарадорлигини оширади. Даниел М. Блумберг ва ҳамкасблари “ҳуқуқ-тартиботдаги ахлоқий хатарларнинг ечимларига ўқитиш ва назорат киради” деб ёзди [8].pmc.ncbi.nlm.nih.gov Бу механизмлар мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Илмий-тадқиқотларнинг ролида далилга асосланган ислохотлар муҳим бўлиб, улар ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларни такомиллаштиришга ёрдам беради. Юлиене Жеймс ва ҳамкасблари “далилга асосланган қонунчилик жиноятчиликни камайтиришга хизмат қилади” деб таъкидлайди [9]. Бу ислохотлар ҳуқуқий базани яхшилаш орқали амалга оширилади.

Хулоса қилиб айтганда, жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш мамлакатимизда барқарорликни таъминлайди. Барри Фридман “жамоат хавфсизлигининг кенг тушунчаси ташкилий ва ҳуқуқий чораларнинг мувофиқлаштирилишини талаб этади” деб ёзади [10]. Бу жиҳатларни янада ривожлантириш орқали юртимизда хавфсиз жамиятни шакллантириш мумкин.

Адабиётлар рўйхати:

1. Sienkiewicz-Malyjurek K. (2016). Determinants and Attributes of Leadership in the Public Safety Management System. *Procedia Economics and Finance*.
2. Racine E., Cioaba I.M., Boehlen W. (2023). Ethical aspects of the work conditions of public safety personnel. *PMC*.
3. Blumberg D.M., Papazoglou K., Schlosser M.D. (2020). Organizational Solutions to the Moral Risks of Policing. *PMC*.
4. James J., Eisen L.-B., Subramanian R. (2012). A View from the States: Evidence-Based Public Safety Legislation. *Northwestern Journal of Criminal Law & Criminology*.
5. Friedman B. (2022). What Is Public Safety? *Boston University Law Review*.
6. Sienkiewicz-Malyjurek K. (2016). Determinants and Attributes of Leadership in the Public Safety Management System. *Procedia Economics and Finance*.
7. Racine E., Cioaba I.M., Boehlen W. (2023). Ethical aspects of the work conditions of public safety personnel. *PMC*.
8. Blumberg D.M., Papazoglou K., Schlosser M.D. (2020). Organizational Solutions to the Moral Risks of Policing. *PMC*.
9. James J., Eisen L.-B., Subramanian R. (2012). A View from the States: Evidence-Based Public Safety Legislation. *Northwestern Journal of Criminal Law & Criminology*.
10. Friedman B. (2022). What Is Public Safety? *Boston University Law Review*.
11. Qushboqov S. Tilabov S. Axborot xavfsizligi hamda muhofazasi ta'minlashda huquqbuzarlik profilaktikasining roli //Science and innovation in the education system. – 2023. – Т. 2. – №. 11. – С. 45-47.
12. Охунов З.М., Қушбоқов Ш. Х. Талабалар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликларни олдини олишга оид айрим мулоҳазалар //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 11. – С. 34-39.
13. Юлдашев Д.Х. Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига мансубликни аниқлаш амалиёти натижалари таҳлили //Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академиясининг ахборотномаси. – 2021. – С. 38.
14. Қушбоқов Ш.С. М. Ички ишлар органлари томонидан ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга оширишда маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни ўрни //Science and innovation in the education system. – 2023. – Т. 2. – №. 13. – С. 73-76.

15. Юлдашев Д.Х. Ўзбекистон Республикасида боланинг фуқаролиги билан боғлиқ масалаларни тартибга солувчи ҳуқуқий механизмларни такомиллаштириш //Юрист ахборотномаси–Вестник юриста–Lawyer herald. – 2020. – Т. 4. – С. 38-43.
16. Қушбоқов Ш.Т. Ж. Ички ишлар органлари ходимларининг касбий маданият ва хизмат интизоми ҳуқуқий тартибга солиш истиқболи //Development of pedagogical technologies in modern sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 49-55.
17. Юлдашев Д.Х. Ўзбекистон Республикасининг маъмурий қонунчилик нормаларини такомиллаштиришга доир айрим мулоҳазалар //Eurasian Journal of Law, Finance and Applied Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 9-11.

